

EEN BEETJE VERWENNEN DIE BIGGEN,
WANT DAN DOEN ZE HET BETER

ONDERZOEK RAALTE

GEZONDHEID BIOLOGISCHE BIGGEN

Biologisch opgefokte gelten zijn socialer en spenen meer en zwaardere biggen dan gangbaar opgefokte gelten. Biggen die al in de zoogperiode een stukje weide krijgen als uitloop hebben na het spenen sneller diarree, maar doen het tot 25 kg beter dan biggen zonder weidegang. Dit zijn de belangrijkste conclusies uit de allerlaatste proef van 50 jaar onderzoek op het varkensproefbedrijf in Raalte.

TEKST & FOTO'S | HERMAN VERMEER

Biologische biggen zijn op twee momenten extra kwetsbaar. Na de geboorte is er risico op uitval omdat de tomen groot zijn, het geboortegewicht laag en het klimaat niet altijd optimaal. Het tweede kwetsbare moment is kort na het spenen. Dit is een stressvol moment en de overschakeling van melk naar vast voer is een grote overgang voor het maag-darmkanaal. Het onderzoek was gericht op de omstandigheden rond geboorte en spenen om zo de gezondheid en overleving van biologische biggen te verbeteren. Het onderzoek is uitgevoerd op het Varkensproefbedrijf in Raalte dat in 2016 als proefbedrijf is gesloten en verkocht. Het was het laatste project in 50 jaar onderzoek voor de Nederlandse Varkenshouderij. De laatste 15 jaar lag de nadruk op biologisch onderzoek en de Comfort Class stal die aan de basis stond van het Beter Leven Keurmerk.

Biologische biggen komen ter wereld in een ruim hok met een loslopende moeder, stro en een buitenuitloop. De tomen zijn gemiddeld wat groter dan in de gangbare varkenshouderij, vanwege de langere zoogperiode en de goede conditie van de zeugen bij het spenen. Veel

Het
algemene
advies
is om de
gelten
een luxe
opfok te
geven.

zeugen nemen alweer toe in gewicht aan het eind van de 6 weken zoogperiode. Dit omdat de melkproductie over z'n top is en de voeropname over het algemeen prima is vanwege het ontbreken van hittestress. In een grotere toom zijn de geboortegewichten lager en hebben de biggen een kleinere energievoorraad en minder isolatie. Bij lage temperaturen of windinvloeden maakt dat de pasgeboren biggen kwetsbaar. Bovendien zijn er vaak teveel biggen voor het beschikbare aantal spenen. De kleinste biggen zijn minder vitaal, hongerig en lopen zo meer risico om doodgelegd te worden. De mogelijkheden van overleggen zijn beperkt omdat ook bij de andere zeugen de meeste spenen al bezet zijn.

Biologische of gangbare geltenopfok? Eerder onderzoek heeft laten zien dat een warm en goed toegankelijk biggenest, tijdig overleggen, apart zetten tijdens het voeren van de zeug en eventueel beurtelings laten drinken, vitalere biggen oplevert. In dit onderzoek hebben we naar de opfok van de zeug gekeken. Van twee zussen bigde de ene zeug af in een standaard biologisch kraamhok en de andere in een standaard gangbaar kraamhok met een kraambox en zonder stro. Uit deze tomen werden drie geltjes geselecteerd die tot aan het dekken in biologische of gangbare hokken bleven. Alle gelten kwamen na het dekken in hetzelfde biologische hok met drachtige zeugen. De biologisch opgefokte gelten hadden vervolgens veel minder schrammen door vechten dan de gangbaar opgefokte gelten. Kruipheid kwam weinig voor, maar liet ook een voordeel van de biologische gelten zien. In het kraamhok was er minder uitval bij de biologische opgefokte gelten en hun biggen waren zwaarder bij het spenen.

Ook voor de gangbare varkenshouderij zijn deze uitkomsten van belang. In beide situaties kom je soms problematisch gedrag (agressie) van gelten tegen in groepshuisvesting. Het algemene advies is daarom om de gelten een 'luxe' opfok te geven omdat dat een dekrijpe gelt oplevert die minder agressief is in de drachtstal en beter moedergedrag laat zien in het kraamhok. Een luxe opfok betekent een ruim en licht opfokhok, meer hokverrijking dan vleesvarkens en aandacht voor positieve ervaringen met mensen. Teveel gelten zien de verzorger alleen als degene die

De overschakeling van melk naar vast voer is stressvol.

Om en om een kraamhok met en zonder weilte.

af en toe een vaccinatie komt geven. Momenteel is in Sterksel een nieuw onderzoek gestart dat kijkt naar het effect van een aantal aanpassingen zoals hokverrijking en mengmomenten in de opfokstal.

Na het spenen hebben alle biggen het enkele weken moeilijk. Het spenen is stressvol want de biggen raken het contact met hun moeder kwijt, schakelen volledig over op vast voer, verhuizen naar een ander hok en worden vaak ook nog gemengd met biggen uit andere tomen. Dit uit zich regelmatig in maag-darmproblemen, zichtbaar als diarree en verminderde groei. Een langere zoogperiode en de biggen al vroeg in de zoogperiode laten wennen aan vast voer en mee laten eten met de zeug werkt positief. Maar ook het voorbereiden van de darmflora, de bacteriën in de darm, is van

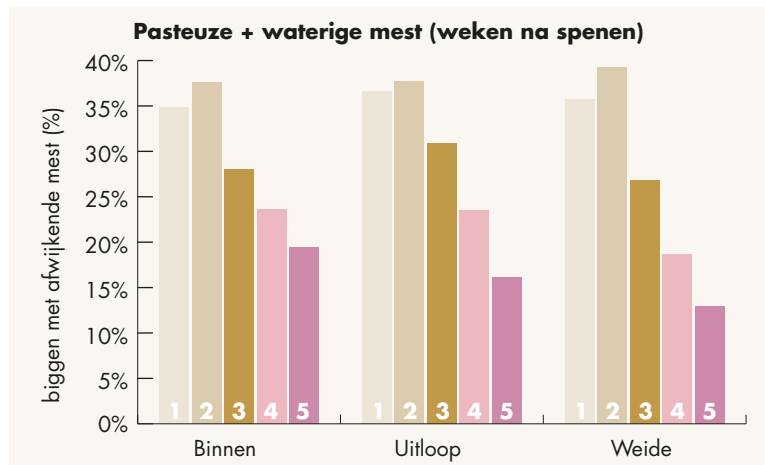
belang. De biggen komen in contact met de mest van de moeder, maar ook het wroeten in de bodem kan de darm voorbereiden op de periode na het spenen. In het onderzoek hebben we een deel van de biggen geen uitloop gegeven, een deel een verharde uitloop en een deel naast de verharde uitloop ook nog een stukje weide van 10 m². De zeug kon daar niet komen (zie foto).

Al enkele uren nadat de biggen op één week leeftijd toegang kregen tot de wei hadden ze al gaten gewroet. Na enkele dagen was de wei dan ook niet groen meer maar bruin. Als het kouder was waren de biggen korter buiten. De uitval in de zoogperiode was niet verschillend tussen de drie groepen. Na het spenen kregen alle biggen alleen nog een verharde buitenuitloop. De diarreescores waren in die periode voor de weide-biggen hoger in week 2, maar in week 4 en 5 waren ze lager en was de darmgezondheid dus beter dan voor de biggen die geen weide hadden gekregen in de zoogperiode (zie figuur).

Concluderend

- Wees zuinig op opfokgelten en geef ze ruimte, extra hokverrijking, sociale ervaringen en positieve ervaringen met mensen.
- Het maag-darmkanaal van biggen is erbij gebaat als ze in de bodem kunnen wroeten. Elke toom bijvoorbeeld een graszode in het hok zou een goede start kunnen zijn. ■

Figuur
Percentage dunne mest per proefbehandeling

ir Herman Vermeer; Wageningen Livestock Research.